

توصیف ارتباط رفتار ماکیاولی حسابداران با استفاده از تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده

مصطفی نطقی طاهری^۱

دکتر حبیب پیری*^۲

دکتر جلیل بیطاری^۳

دکتر رضا ستوده^۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۶/۲۰

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۱/۲۹

چکیده

برای اینکه گزارش اطلاعات مالی در شرکت‌ها بتواند در راستای ارزیابی عملکرد و توان سودآوری یک شرکت به استفاده کنندگان کمک کند، ارائه اطلاعات باید به درستی و به دور از تقلب باشد، لذا رفتار مناسب حسابداران در تحقق این مهم بسیار تاثیرگذار خواهد بود. هدف پژوهش حاضر بررسی عوامل موثر بر ایجاد رفتار ماکیاولی حسابداران در سال ۱۴۰۰ با استفاده از تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده بر اساس روش مدلسازی معادلات ساختاری می‌باشد. حجم نمونه ۸۷۰ نفر از حسابداران ارشد شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد که به روش تصادفی بر اساس جنسیت و مقطع تحصیلی انتخاب و تعداد ۴۹۰ نفر از آنان به هر دو پرسشنامه تمایل رفتاری (آجنز، ۲۰۰۶) و رفتار ماکیاولیسم (کریستینو جیس، ۱۹۷۰) پاسخ دادند. جهت بررسی پایایی ابزار تحقیق از روش آلفای کرونباخ و ضریب پایایی ترکیبی (CR) استفاده شده که ضریب مربوط به همه متغیرها بالاتر از ۰/۷ و قابل قبول می‌باشد. برای سنجش روایی پرسش‌نامه، از میانگین واریانس استخراج شده (AVE) استفاده گردید که بیش از ۰/۴ و در حد نسبتاً قابل قبول است. همچنین برای بررسی برازش الگوی ساختاری از معیارهای ضرایب معناداری R_square و Z استفاده شده که نتایج بدست آمده نشان دهنده برازش مناسب الگو می‌باشد. نتایج بدست آمده تمامی فرضیات پژوهش را مورد حمایت قرار می‌دهد و نشان می‌دهد نگرش حسابداران در تمایل به ماکیاولی‌گرایی تاثیر معنادار و مثبت دارد. همچنین هنجارهای ذهنی و کنترل رفتاری درک شده نیز بر تمایلات رفتاری حسابداران تاثیر معنادار دارد. طبق بررسی‌های صورت گرفته بر اساس تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده، تمایلات رفتاری بر ماکیاولی‌گرایی حسابداران تاثیرگذار است.

واژگان کلیدی: تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده، ماکیاولی‌گرایی حسابدار، تمایلات رفتاری.

مقدمه

- ^۱ دانشجوی مقطع دکتری رشته حسابداری، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد زاهدان، ایران mntaheeri32@yahoo.com
- ^۲ استادیار رشته حسابداری، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد زاهدان، ایران (نویسنده مسئول) habibpiri14@gmail.com
- ^۳ استادیار رشته حسابداری، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهر قدس، ایران j.Betari@Qodsiau.ac.ir
- ^۴ استادیار رشته حسابداری، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد نیک شهر، ایران sotodereza487@gmail.com

"صحبت کردن مطابق میل مردم" و "هدف، وسیله را توجیه می‌کند" استوار است و فرد ماکیاوولی گرا تمایل به تقلب، خودخواهی، دستکاری و پرخاشگری دارد. (صفری و همکاران، ۲۰۱۸).

دوی و رامانتا (۲۰۱۸) دریافتند که ویژگی ماکیاوولی گرایی تأثیر مثبت قابل توجهی بر رفتار ناکارآمد حسابدار دارد. لیمانتو و ساکارتا (۲۰۱۷) به این نتیجه رسیدند که ویژگی ماکیاوولی گرایی بر رفتار ناکارآمد حسابدار تأثیر مثبت دارد. کورنیا و همکاران (۲۰۱۴) به این نتیجه رسیدند که فشار بودجه زمانی تأثیر معنی‌داری بر کیفیت حسابداری دارد. رادا و رامانتا (۲۰۱۵) و هراواتی (۲۰۱۷) دریافتند که فشار بودجه زمانی تأثیر منفی بر کیفیت حسابداری دارد.

فشار بودجه زمانی نوع مزمن و فراگیر فشار است که به دلیل محدودیت در تخصیص منابع برای انجام کارها ایجاد می‌شود. هنگامی این موضوع در حسابداری رخ می‌دهد که محدودیت ساعت برای انجام فرآیندهای حسابداری ایجاد گردد. فشار بودجه زمانی عنصر مهم در ارزیابی عملکرد حسابداران بوده است و رفتار آنان در تمام کشورهای پیشرفته و در حال توسعه را تحت تأثیر قرار می‌دهد. فشار بودجه زمانی ممکن است منجر به رفتار غیر اخلاقی حسابداران شود که در نهایت منجر به تضعیف اطلاعات گزارش‌های مالی می‌شود. کورام و همکاران (۲۰۱۷) نشان دادند که در شرایط وجود فشار بودجه زمانی، حسابداران اطلاعات مالی ناقص را مورد پذیرش قرار می‌دهند. همچنین، نتایج آنها نشان داد که در شرایط فشار بالای بودجه زمانی، هنگامی که سطح ریسک تحریف با اهمیت پایین باشد، حسابداران تمام آزمون‌ها را برای نمونه انتخاب شده انجام نمی‌دهند.

برای بدست آوردن اطلاعات حسابداری مکفی و قابل اتکا، ابتدا می‌بایست برنامه و بودجه زمانی حسابداری را تهیه نمود. برنامه حسابداری رویه‌های حسابداری هستند که باید در طی روند اعمال شوند، همچنین بودجه زمانی حسابداری، زمان برآوردی اختصاص یافته برای انجام هر روش حسابداری است (هاستوتی، ۲۰۱۳؛ آرنس و همکاران، ۵، ۲۰۱۵؛ سیهومی‌بینگ، ۲۰۱۹). چنانچه رویه‌های حسابداری با شناسایی شرایط خاص بنگاه‌های اقتصادی طراحی و اجرا گردند، نتایج خوبی را در پی خواهند داشت و در نتیجه این امر منجر به افزایش اطمینان استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی می‌شود. حرفه حسابداری حرفه مورد اعتماد عمومی است، جایی که عموم مردم انتظار دارند یک ارزیابی آزاد و بی‌طرفانه از اطلاعات ارائه شده توسط مدیران بنگاه‌های اقتصادی در صورت‌های مالی ببینند (مولیادی، ۶، ۲۰۱۴؛ راستینا و همکاران، ۲۰۱۸). یک حسابدار ملزم به داشتن توانایی، تخصص و آموزش فنی کافی در انجام حسابداری و رعایت اصول اخلاقی حرفه‌ای در انجام وظایف خود است (پوتو و همکاران، ۲۰۲۰).

از آنجایی که کیفیت اطلاعات حسابداری بطور مستقیم بر روند تصمیم‌گیری استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی بنگاه اقتصادی تأثیر می‌گذارد، لذا چنانچه اطلاعات جمع‌آوری شده کیفیت و کفایت مورد انتظار را نداشته باشد، تهدیدی برای کیفیت حسابداری قلمداد می‌شود (سودی‌رجو، ۲۰۱۸). رفتار غیر اخلاقی توسط افراد در سازمان‌ها می‌تواند ناشی از ویژگی‌های شخصی، موقعیتی و تعاملات بین این عوامل باشد. رفتار ناکارآمد حسابدار را می‌توان به عنوان رفتار غیر اخلاقی دسته‌بندی کرد، بنابراین تمایل حسابدار به انجام چنین اعمالی می‌تواند تحت تأثیر خصوصیات یا شخصیت وی باشد (کریستیانی، ۲۰۱۷؛ آلفیتمن، ۲۰۱۷؛ آلکالی و همکاران، ۲۰۱۸). شخصیت ماکیاولیسم بر پایه دو دیدگاه

بحث و بررسی

مبانی نظری و توسعه فرضیات پژوهش

تمایل به ماکیاولی‌گرایی و نگرش حسابدار ماکیاولی‌گرایی یک ویژگی شخصیتی است که عبارت است از فرصت‌طلبی یک شخص برای نفوذ و سلطه بر طرف مقابل خود، که به موجب آن طرف مقابل خود را به انجام خواسته‌های شخصی فرد متقاعد می‌نماید. با افزایش میزان نفوذ فرد در طرف مقابل، دیگران در چنگ او در می‌آیند و آنچه را او می‌خواهد انجام می‌دهند و آن می‌شود که او توقع داشته است. افراد با ماکیاولی‌گرایی بالا از هنجارهای اخلاقی به منظور دستیابی به اهداف شخصی چشم‌پوشی می‌کنند.

ماکیاولی‌گرایی با رفتارهای غیراخلاقی ارتباط مستقیمی دارد. پژوهشگران نشان دادند مدیرانی که دارای این شخصیت هستند، مشکلات اخلاقی را کمتر جدی می‌گیرند. از این رو ماکیاولی‌گرایی رابطه‌ای منفی با تصمیم‌گیری اخلاقی دارد (وربرک و همکاران، ۱۹۹۶). باس و استد مایر (۱۹۹۹) نشان دادند افراد با شخصیت ماکیاولی‌گرایی بالا، رویه‌های مشکوک و مسئله‌داری را در رابطه با ارائه خدمات دنبال می‌کنند. به بیان دیگر، افرادی که در آنها این ویژگی بالا است، تصمیم‌گیری اخلاقی کمتری در رابطه با ارائه خدمات به مشتریان خود دارند. ویک فیلد (۲۰۰۸) دریافت حسابدارانی که سطح ماکیاولی‌گرایی در آنها بالا است، تمایلات غیراخلاقی در آنها در سطح بالایی قرار دارد، آنها به منافع عموم کمتر اهمیت می‌دهند و به دنبال منافع شخصی خود هستند. ماکیاولی‌گرایی یک ویژگی منفی است و بر همه‌ی حرفه‌ها به ویژه حرفه حسابداری تأثیر منفی می‌گذارد، چرا که اهمیت صداقت را در دستیابی به اهداف نادیده می‌گیرد (پوتو و همکاران، ۲۰۲۰). افرادی که ویژگی ماکیاولیسمی بالایی دارند سعی می‌کنند از این موقعیت برای منافع شخصی خود استفاده کنند و تمایل ندارند که مقررات را رعایت نمایند (کرین ۱۹۹۶). ماکیاولی‌گرایی بطور مداوم به رفتار ناکارآمد مربوط و تهدیدی مستقیم و جدی برای کیفیت حسابداری قلمداد می‌شود

چرا که با این ویژگی حسابدار احساس می‌کند منافع شخصی وی بیش از هر چیز اهمیت دارد. مورفی (۲۰۱۲) در تحقیقات خود به این نتیجه رسید که افراد که با سطح ماکیاولی‌گرایی بالا بیشتر از بقیه از رویه‌های گمراه کننده گزارشگری مالی، استفاده می‌نمایند. پالومینو و گومز (۲۰۱۶) رابطه میان رعایت اخلاق کار با ماکیاولیسم را در کارکنان شاغل در بانک‌های اسپانیایی بررسی کردند. به عقیده آنها افراد با شخصیت ماکیاولیسم رفتارهای غیر محافظه کارانه و فرصت طلبانه‌ای را برای حداکثرسازی منافع شخصی خود انجام می‌دهند. تحقیق آنها به این نتیجه رسید که با افزایش سطح ماکیاولی‌گرایی، رعایت اصول اخلاقی کاهش می‌یابد.

در واقع نگرش نسبت به رفتار، به ارزش یابی مثبت یا منفی شخص از انجام رفتار بر می‌گردد. آحاد مردم نسبت به یک مسأله نگرش‌های متفاوتی دارند. ممکن است نگرش فردی در رابطه با انجام رفتاری مثبت، ولی نگرش فرد دیگر نسبت به انجام همان رفتار منفی باشد. بنابراین نخستین عاملی که بر روی قصد اثر دارد، نگرش نسبت به رفتار است. چنانچه فرد انجام رفتاری را مفید بداند، آنرا انجام می‌دهد و چنانچه انجام رفتار را مضر بداند، از انجام آن خودداری می‌کند. در هر حال انجام یا عدم انجام رفتار، معطوف به قضاوت شخص می‌باشد. شخصی که اعتقاد دارد انجام عملی برایش نتیجه مثبت دارد، نسبت به نتیجه رفتار و انجام آن گرایش مطلوب خواهد داشت و عکس آن نیز صادق می‌باشد. بنابراین اعتقادات در تشکیل نگرش‌ها و همچنین در رابطه با نتایج رفتار و ارزشیابی نتایج رفتار موثر هستند. با توجه به مطالب فوق می‌توان بیان نمود که نگرش حسابداران نسبت به ماکیاولی‌گرایی و رفتار غیراخلاقی و هنجار دانستن آن، می‌تواند به انگیزش و تمایل شدن وی به انجام این رفتار موثر باشد.

فرضیه اول: نگرش به رفتار بر تمایل به ماکیاولی‌گرایی تأثیرگذار است.

ماکیاولی‌گرایی و هنجارهای ذهنی

برخی مواقع ممکن است یک فرد نگرش مثبت برای انجام کاری را داشته باشد ولی افرادی که برای او مهم هستند، مخالف انجام آن کار باشند. تصمیم‌گیری فرد در این شرایط به دو عامل بستگی دارد:

الف) قدرت خواسته شخص: چنانچه قدرت خواسته خود فرد زیاد باشد، خواسته اطرافیان نقشی در انجام کار ندارد و شخص آن کار را انجام می‌دهد.

ب) حساسیت نسبت به فشار: چنانچه خواسته اطرافیان برای او مهم باشد، از خواسته خود صرف نظر میکند. بنابراین وقتی فردی میخواهد برای انجام کاری قصد نماید، ممکن است تحت تأثیر یکی از عوامل هنجارهای ذهنی و نگرش نسبت به رفتار و یا هر دوی این عوامل قرارگیرد.

هنجارهای ذهنی به زبان ساده تر به معنی وابستگی عملکرد یک شخص به نگرش وی به یک رفتار خاص و چگونگی نظر سایر افراد نسبت به آن عملکرد (دیدگاه سایر افراد مهم جامعه) می‌باشد. هنجارهای ذهنی محصول عقیده حسابدار است که به باورهای شخص در مورد افکار قبلی‌اش در مورد اینکه "باید یا نباید رفتاری را انجام دهد" مربوط می‌شود و باعث انگیزش او برای انجام یا پذیرش یک رفتار می‌شود. ممکن است بعضی از مردم از شخص بخواهند کاری را انجام دهد و در مقابل برخی نیز از او بخواهند که آن کار را انجام ندهد، در این حالت شخص مجبور است فشارهای متضاد از طرف افراد مختلف را متعادل سازد که ممکن است برخی موافق و برخی نیز مخالف خواسته او باشند و احتمالاً نوع عملکرد وی به میزان زیادی به خواسته‌های افرادی که نفوذ زیادی دارند، یعنی برای شخص، افراد مهمی هستند بستگی خواهد داشت (مسترویک، ۲۰۰۵). قصد انجام یک رفتار، بستگی به نتیجه نگرش‌های فرد و هنجارهای ذهنی او دارد. تئوری عمل منطقی در مورد رفتارهایی که تحت کنترل ارادی فرد هستند، بیشترین موفقیت را

دارد. اگر رفتارها کاملاً تحت کنترل ارادی فرد نباشند، اگر چه ممکن است به میزان بالایی به وسیله نگرش‌های فرد و هنجارهای ذهنی او برانگیخته شده باشد، با مداخله شرایط محیطی ممکن است، واقعاً انجام رفتار میسر نشود. تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده بر اساس پیش‌بینی رفتارهایی که افراد کنترل ارادی کاملی بر آن ندارند، توسعه یافته است (جمیل و هیسلا ۲۰۰۸). بنابراین هنجارهای ذهنی بر انگیزش و تمایل حسابدار به انجام کار موثر است.

فرضیه دوم: هنجارهای ذهنی بر تمایل به ماکیاولی‌گرایی تأثیرگذار است.

ماکیاولی‌گرایی و کنترل رفتاری درک شده

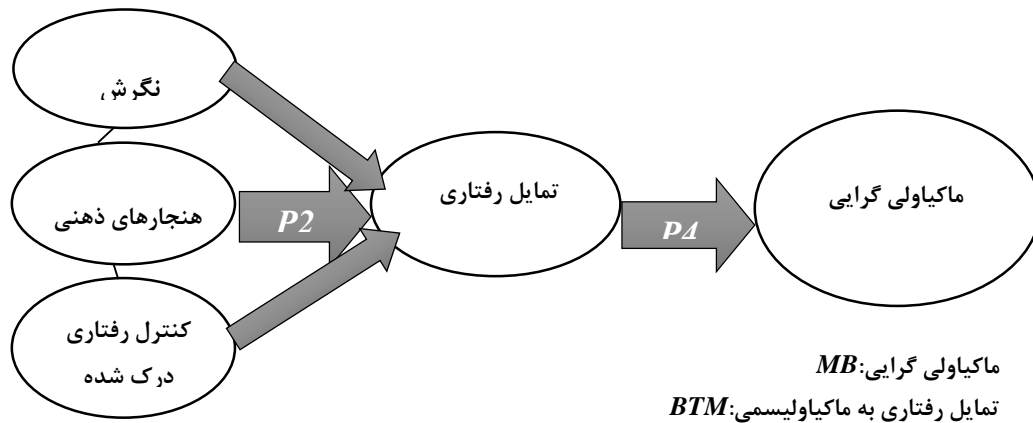
کنترل رفتاری درک شده بوسیله دو عامل تعیین می‌شود: ۱. اعتقادات کنترل شده ۲. قدرت درک شده. کنترل رفتاری درک شده، انگیزه یک فرد بوسیله درک او از میزان دشواری رفتارها را تبیین و میزان موفقیت وی در انجام یا عدم انجام یک رفتار را تحت تأثیر قرار می‌دهد. نتایج مطالعات پورناماساری (۲۰۱۳) و نورفدیله (۲۰۱۹) نشان می‌دهد اگر شخص اعتقادات قوی کنترلی درباره وجود عوامل تسهیل‌کننده یک رفتار داشته باشد، کنترل درک شده بالایی بر روی آن رفتار خواهد داشت، برعکس اگر شخص اعتقادات کنترلی قوی نداشته باشد، درک پایینی از کنترل خواهد داشت که در نتیجه مانع بروز رفتار می‌شود. این درک می‌تواند مربوط به تجارب گذشته، پیش‌بینی وقایع آینده و نگرش‌های متأثر از هنجارهای محیط اطراف فرد باشد. نتایج تحقیق پرادنیانیتا و سوجانا (۲۰۱۹) نشان می‌دهد کنترل رفتاری درک شده تا چه اندازه بر احساس یک فرد برای انجام یا عدم انجام رفتار تحت کنترل ارادی او موثر است. اگر فرد عقیده داشته باشد که منابع یا فرصت‌های انجام رفتاری را ندارد، احتمالاً قصد قوی برای انجام رفتار نخواهد داشت، اگر چه نگرش‌های مثبت نسبت به رفتار داشته باشد و حتی عقیده داشته باشد که افراد مهم هم

که حسابداران تمایل بیشتری به ماکیاولی‌گرایی داشته باشند.

بر اساس مطالعات انجام شده در رابطه با موضوع تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده، مشخص گردید فرد متقلب و ناهنجار به طور ناگهانی دست به ارتکاب این رفتار نمی‌زند بلکه ابتدا باید عواملی بر احساسات و تمایلات او تأثیر بگذارد و او را متمایل به این رفتار نماید. زمانی که حسابدار به ماکیاولی‌گرایی تمایل پیدا مینماید، موقع انجام این رفتار فرا رسیده است. تا زمانی که تمایلات حسابدار به این سمت کشیده نشود احتمال وقوع رفتار غیر اخلاقی ضعیف می‌باشد، لذا کلیه عوامل باید بر تمایلات و قصد حسابدار تأثیر بگذارند تا وی به ماکیاولی‌گرایی متقاعد شود.

فرضیه چهارم: تمایل رفتاری بر ماکیاولی‌گرایی حسابدار تأثیرگذار است.

بنابراین الگوی مفهومی پژوهش بصورت زیر شکل می‌گیرد:

شکل ۱- الگوی مفهومی پژوهش

به رفتار شامل عقیده رفتاری بارز و ارزشیابی از نتایج رفتار، و هنجارهای ذهنی شامل عقیده هنجاری و انگیزه برای اطاعت است. این تئوری چارچوبی برای مطالعه نگرش‌ها از طریق رفتارها فراهم و یکی از مولفه‌های اصلی مدل‌های اجتماعی- روانشناختی در تصمیم‌گیری

آن رفتار را تصویب می‌کنند (هنجارهای ذهنی). کنترل رفتاری درک شده می‌تواند بطور مستقیم و غیرمستقیم از طریق قصد رفتار، رفتار را تحت تأثیر قرار دهد. این بدین معنی است که اگر حسابدار، اختیارات زیاد و امکانات قوی جهت انجام رفتار غیراخلاقی را داشته باشد، از این شکاف مدیریتی استفاده نموده و تمایل به ارتکاب رفتار ناهنجار و ماکیاولی‌گرایی پیدا می‌کند.

فرضیه سوم: کنترل رفتاری درک شده بر تمایل به ماکیاولی‌گرایی تأثیرگذار است.

تمایل رفتاری و ماکیاولی‌گرایی:

بر اساس تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده، قبل از انجام فوری رفتار، باید به تمایلات رفتاری توجه گردد. نگرش حسابداران به انجام رفتار غیراخلاقی، هنجارهای ذهنی آنان نسبت به ماکیاولی‌گرایی و میزان کنترل حسابدار بر انجام رفتار غیراخلاقی، موقعیت مناسبی را ایجاد می‌کند

ماکیاولی‌گرایی: MB

تمایل رفتاری به ماکیاولیسمی: BTM

تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده

طبق تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده، در رتبه اول مهمترین عامل تعیین کننده رفتار حسابدار، قصد فرد است که منجر به انجام یک رفتار می‌شود و سپس ترکیبی از نگرش نسبت به انجام رفتار و هنجارهای ذهنی در رتبه‌های بعدی می‌باشند. نگرش فرد نسبت

رفتاری است که از طریق آجزن ۷ و فیشبن ۸ (۲۰۱۰) ارائه شده است. نگرش نسبت به رفتار، هنجارهای ذهنی، کنترل رفتار درک شده ۱۰ متغیرهای تشکیل دهنده این تئوری هستند (مظلومی، ۲۰۱۸). نگرش، ارزیابی مثبت یا منفی فرد نسبت به رفتار می‌باشد (آشوغ و همکاران، ۲۰۱۳). هنجارهای ذهنی، درک فرد از فشارهای اجتماعی ناشی از افراد مهم، در انجام دادن یا ندادن رفتار است (آجزن، ۲۰۱۱). کنترل رفتاری درک شده، به معنای ارزیابی فرد از سخت یا آسان بودن یک رفتار می‌باشد و برداشت‌های فرد را از مهارت‌ها، منابع و فرصت‌های مورد نیاز در جهت انجام رفتار نشان می‌دهد (مونتانو و کاسپرینسک، ۲۰۱۵).

روش پژوهش

روش پژوهش پیشرو از نوع توصیفی و از نوع طرح‌های همبستگی است. برای بررسی و تحلیل داده‌ها با بهره‌گیری بهینه از نرم‌افزار *smart pls*، نسبت به مدل‌سازی معادلات ساختاری حداقل مجذورات جزئی (*SEM-pls*) اقدام شده است. در خصوص تعیین حجم نمونه در مدل‌سازی معادلات ساختاری بطور کلی باید پیشینه الگو مشخص شود. بر این اساس پرسشنامه تمایل رفتاری (آجزن، ۲۰۰۶) و رفتار ماکیاولیسم (کریستی و جیس ۱۹۷۰) مطابق نظر اساتید حرفه تهیه و میان ۸۷۰ نفر از حسابداران ارشد شرکت‌های پذیرفته شده در

بورس اوراق بهادار تهران توزیع گردید. در نهایت ۴۹۰ نفر از ایشان نسبت به تکمیل هر دو پرسش نامه اقدام نمودند (جدول ۱). یک نمونه آرمانی می‌بایست آن قدر بزرگ باشد که بتواند معرف جامعه بوده و نتایج حاصل از آن قابل تعمیم باشد و نیز آن قدر کوچک باشد که از نظر دستیابی به آزمودنی‌های اقتصادی، زمانی و تجزیه و تحلیل داده‌ها مقرون به صرفه باشد؛ بنابراین به فراخور پژوهش و با در نظر گرفتن معیارهایی مثل هدف پژوهش، حجم جامعه، سطح دقت یا خطای نمونه‌گیری و سایر معیارها می‌توان با استفاده از روش‌ها و یا فرمول‌ها و یا جداول معتبر حجم نمونه مناسب را در نظر گرفت. در مدل معادلات ساختاری یکی از انواع روایی که مورد استفاده قرار می‌گیرد، روایی تشخیصی است که بوسیله نرم‌افزار *smart pls* محاسبه شده است، به این معنا که نشانگرها (شاخص‌های هر سازه) در نهایت تفکیک مناسبی را به لحاظ اندازه‌گیری نسبت به سازه‌های دیگر مدل فراهم می‌آورند. به عبارت ساده‌تر هر نشانگر فقط سازه‌ی خود را اندازه‌گیری و ترکیب آنها می‌باید به گونه‌ای باشد که تمام سازه‌ها به خوبی از یکدیگر تفکیک شوند. این فرآیند با کمک شاخص میانگین واریانس استخراج شده *AVE* مشخص شده و مشاهده می‌شود که در مورد متغیرها، دارای میانگین واریانس استخراج شده *AVE* بالاتر از ۰/۱ است که در جدول زیر نشان داده شده است.

جدول ۱- پرسشنامه‌های پژوهش و روایی و پایایی

پرسشنامه	تعداد سوالات	روایی (<i>KMO- Bartlett's Test of Sphericity</i>)	پایایی (<i>Cronbach's alpha</i>)	<i>AVE</i>	<i>CR</i>
<i>MB</i>	۱۱	<i>KMO=0.87</i> <i>Sig=0.000</i>	۰,۷۲	۰,۵۹	۰,۷۱
<i>BTM</i>	۹	<i>KMO=0.89</i> <i>Sig=0.000</i>	۰,۸۳	۰,۶۳	۰,۷۵

⁹subjective norms

¹⁰perceived behavioral control

⁷Ajzen

⁸Fishbein

از ۰,۷ قابل قبول است، می‌توان پایایی پرسشنامه‌ی مذکور را مناسب ارزیابی کرد. همچنین معنی‌دار بودن پرسشنامه‌های پژوهش با استفاده از آزمون بارتلت انجام شد که نتایج کمتر از ۰,۰۵ حاصل گردید و مورد تایید می‌باشد. روایی همگرا ($AVE > 0.5$) برای همه شاخص‌ها مورد تایید است. در خصوص پایایی پرسشنامه نیز ضریب آلفای کرونباخ برای هر دو پرسشنامه بالاتر از ۰,۷۰ بوده و بنابراین پایایی نیز مورد تایید است. پایایی ترکیبی ($CR > 0.7$) و ($CR > AVE$) نیز برای همه شاخص‌ها مورد تایید است. در جدول ۲، آمار توصیفی مربوط به پاسخ دهندگان به سوالات پژوهش آمده است:

یکی از مهمترین عواملی که برای تعیین حجم نمونه در مدل سازی معادلات ساختاری می‌باید مورد تاکید قرار گیرد، پیشینه الگو می‌باشد. هر و همکاران (۲۰۱۳) بیان نمودند مراحل تبیین حجم نمونه در یک طرح مدل سازی معادلات ساختاری به شرح پیشرو می‌باشد: سطح معناداری، توان آماری، کمترین ضریب تعیین و بیشترین تعداد نهاده‌هایی که از متغیر پنهان خارج می‌شوند. همانطور که می‌دانیم *pls* در مورد نمونه‌هایی که دارای حجم کوچک هستند شناخته شده است، لکن هدف این پژوهش تنها رسیدن به حداقل اندازه نمونه مورد نیاز برای این منظور نیست. همانطور که در جدول شماره (۱) مشاهده می‌شود با توجه به اینکه برای کلیه متغیرها ضریب آلفای بالاتر

جدول ۲- آمار توصیفی مربوط به پاسخ دهندگان

ویژگی‌ها فراوانی	جنسیت		سن	تحصیلات			سابقه کاری	
	مرد	زن		کارشناسی ارشد	دکتری	از ۱ سال تا ۱۰ سال	بیش از ۱۰ سال	
فراوانی	۲۹۸	۱۹۲	۱۹۳	۲۲۸	۵۳	۱۵۷	۲۰۹	۱۲۴
درصد	۶۱	۳۹	۳۹	۴۷	۱۰	۳۲	۴۳	۲۵

متغیرهای پنهان و مشاهده شده (گویه‌ها) استفاده شده است.

جدول ۳ همبستگی درونی متغیرهای پژوهش را در سطح اطمینان ۰,۹۵ نشان می‌دهد:

برای پاسخ به سوالات پژوهش از طیف لیکرت در بازه خیلی موافقم (۵) تا خیلی مخالفم (۱) استفاده شده است. در ادامه برای تحلیل از نرم افزار پی‌ال‌اس ۱۱ و مدل‌یابی معادلات ساختاری ۱۲ و ارتباط بین متغیرها و زیر

جدول ۳- همبستگی درونی

متغیرها	AQ	MB	BTM
MB	۰,۹۷		
BTM	۰,۸۳	۰,۸۶	
			۱

جدول ۴ نمایش داده شده است. در این مدل که خروجی نرم افزار *smart pls* است، خلاصه نتایج مربوط به بار

رابطه متغیرهای مورد بررسی در هر یک از فرضیه‌های پژوهش براساس یک ساختارعلی با تکنیک حداقل مربعات جزئی *PLS* آزمون و الگوی کلی پژوهش در

عاملی استاندارد متغیرها ارائه شده است. بار عاملی وابسته به همراه آماره t و نتایج آن در جدول ۴ ارائه شده است. استاندارد تاثیر هر یک از متغیرهای مستقل بر متغیرهای

جدول ۴- تفسیر بارهای عاملی سازه‌های پژوهش

ردیف	سازه پنهان ۱۳	سازه مشاهده شده ۱۴	بار عاملی		آماره T -Value	تایید/رد
			غیراستاندارد ۱۵	استاندارد ۱۶		
۱	MB	mb1	۰,۷۹	۰,۶۶	۱۶,۷۹	تایید
		mb2	۰,۷۴	۰,۶۷	۱۶,۵۹	تایید
		mb3	۰,۸۹	۰,۷۲	۱۸,۶۹	تایید
		mb4	۰,۷۶	۰,۵۱	۱۳,۲۵	تایید
		mb5	۰,۶۳	۰,۷۱	۱۷,۰۱	تایید
		mb6	۰,۵۸	۰,۵۱	۱۲,۲۲	تایید
		mb7	۰,۷۵	۰,۷۱	۱۷,۹۷	تایید
		mb8	۰,۸۴	۰,۷۴	۲,۰۳۹	تایید
		mb9	۰,۷۹	۰,۷۴	۱۹,۹۲	تایید
		mb10	۰,۸۲	۰,۷۱	۱۷,۹۲	تایید
۲	BTM	btm1	۰,۸۸	۰,۷۳	۱۸,۸۱	تایید
		btm2	۰,۷۷	۰,۷۱	۱۷,۷۹	تایید
		btm3	۰,۶۹	۰,۶۴	۱۵,۸۷	تایید
		btm4	۰,۷۱	۰,۶۸	۱۷,۰۲	تایید
		btm5	۰,۸۹	۰,۷۳	۱۹,۸۰	تایید
		btm6	۰,۷۷	۰,۶۹	۱۷,۲۱	تایید
		btm7	۰,۷۹	۰,۶۸	۱۸,۲۱	تایید
		btm8	۰,۸۹	۰,۷۵	۱۹,۲۱	تایید
		btm9	۰,۹۴	۰,۸۱	۲۰,۶۱	تایید
		btm10	۰,۷۸	۰,۷۰	۱۷,۳۸	تایید
		btm11	۰,۰۷۹	۰,۷۱	۱۷,۴۸	تایید
		btm12	۰,۹۰	۰,۸۲	۱۹,۱۰	تایید
		btm13	۰,۷۷	۰,۷۱	۱۸,۸۴	تایید

تاثیرگذار باشد. همچنین بین هنجارهای ذهنی و تمایلات رفتاری رابطه مثبت و معنی‌داری برقرار است. یعنی هنجارها و تفکرات اطرافیان می‌تواند بر تمایل شدن حسابداران به ماکیاولی‌گرایی موثر باشد. طبق خروجی‌های الگو، بین کنترل رفتاری درک شده و تمایلات رفتاری رابطه مثبت و معنی‌داری برقرار است. طبق جدول ۵ تمایلات رفتاری بر ماکیاولی‌گرایی حسابداران تاثیر مثبت و معنی‌داری داشته و می‌تواند در آن موثر باشد. در تمامی موارد فرضیات پژوهش مورد تایید هستند.

طبق خروجی‌های الگو در جدول ۴ مقدار شاخص برازش $RMSEA$ بیانگر برازش مناسب الگو است. همچنین بر اساس بار عاملی استاندارد شده و آماره T -Value ضرایب بار بیشتر از ۰,۳ است که نشانگر باقیماندن در الگو می‌باشد. از طرف دیگر چون مقدار بار عاملی از ۱,۹۶ بیشتر است الگو تایید می‌گردد.

بر اساس جدول ۵ مشخص گردید، بین نگرش به ماکیاولی‌گرایی حسابداران و تمایلات رفتاری رابطه مثبت و معنی‌داری برقرار است. این بدین معناست که نگرش حسابداران می‌تواند بر تمایل به وقوع این رفتار

¹³Latent

¹⁴Observe

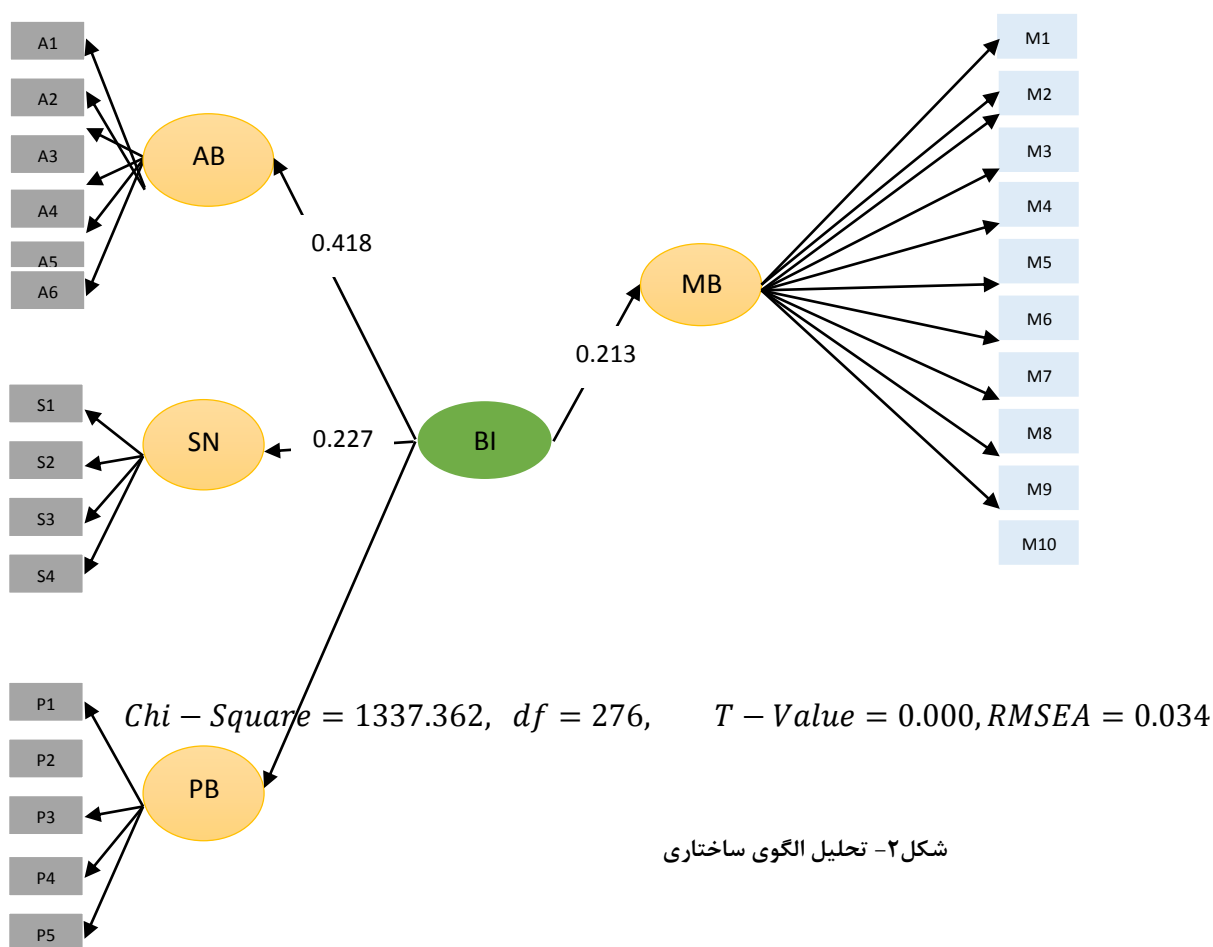
¹⁵Estimates

¹⁶Standardized Solution

ارتباط بین متغیرها در کلیه فرضیات، مثبت و معنی دار مشاهده می‌شود.

جدول ۵- تحلیل مسیر

فرضیات	α or β	T	P	R2	Adjusted R2
AB--->BI	0.418	4.617	0.000	0.618	0.602
SN-->BI	0.227	4.341	0.000	0.437	0.421
PBC-->BI	0.271	3.219	0.011	0.574	0.539
BI-->MB	0.213	4.279	0.000	0.468	0.457

شکل ۲- تحلیل الگوی ساختاری

مطلوب می‌باشد، بر رفتارهای اخلاقی تاثیر می‌گذارد و منجر به بروز رفتار اخلاقی طبق ضوابط و مقررات سازمان می‌شود. توجه به رفتار اخلاقی حسابداران در عصر کنونی به دلیل افزایش نگرانی در ارتباط با رفتارهای غیر اخلاقی و عوامل زمینه‌ساز آن از اهمیت وافر برخوردار شده

نتیجه‌گیری و پیشنهادات

ارزش‌های اخلاقی در مورد صحیح یا غلط بودن رفتار بحث می‌کند و به نوعی به نظام‌مند نمودن قضاوت‌های اخلاقی پرداخته و از اصول اخلاقی دفاع می‌کند و از طریق شکل‌دهی به نگرش‌های فردی که برای افراد نیز

است که فراوانی پژوهش‌های صورت پذیرفته در این باب و مقالات منتشر شده در داخل و خارج از کشور، شاهدی بر اثبات این ادعا است. وجود رفتار اخلاقی برای حرفه حسابداری ضرورتی است که باعث ارتقاء کیفیت حسابداری شده و نیازی اساسی برای جلب اعتماد استفاده‌کنندگان از خدمات مالی می‌باشد.

بداخلاقی‌های حرفه‌ای مثل تقلب، موجب خواهد شد که شرکت‌های بزرگ و کوچک دچار مشکلات گسترده شده و به سمت ورشکستگی حرکت کنند. مطالعات انجام شده در مورد سقوط شرکت انرون نشان داد که دلیل سقوط آن، استانداردهای بین‌المللی حسابداری ناکافی و یا استانداردهای حسابرسی نبود، بلکه دلیل اصلی عدم رعایت رفتار اخلاقی حرفه‌ای بوده است. لذا با در نظر گرفتن رسوایی‌های اخیر شرکت‌هایی مثل انرون، وردکام، تایکو و با توجه به اینکه رسالت حرفه حسابداری ایجاد اعتماد و آرامش خیال به استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی است، بنابراین نقش رفتارهای اخلاقی حسابداران و عواملی که بستر لازم جهت بروز رفتار غیراخلاقی را فراهم می‌کند، به عنوان موضوع مهم و مورد توجه در نظر گرفته شده است. ماکیاولی‌گرایی یک ویژگی شخصیتی است و افراد ماکیاولی برای انجام وظیفه خود از افراد تحت سلطه خود برای رسیدن به هدف به عنوان یک ابزار استفاده می‌نمایند و با بکار بردن روش‌های غیراخلاقی برای رسیدن به هدف خود تلاش می‌نمایند. تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده چارچوبی برای مطالعه نگرش‌ها از طریق رفتارها فراهم می‌کند. برطبق این تئوری مهمترین عامل تعیین‌کننده رفتار شخص، قصد فرد است. در واقع قصد فرد ترکیبی از نگرش نسبت به انجام رفتار و هنجارهای ذهنی می‌باشد که منجر به انجام یک رفتار می‌شود. حسابدارانی که رفتارهای غیراخلاقی دارند بطور ناگهانی به این جایگاه نرسیده‌اند، بلکه طبق تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده عوامل متعددی در طول زمان منجر به بروز این رفتار گردیده است. در نتیجه افراد فقط به اهداف خود فکر کرده و به جایگاه حرفه در اجتماع لطمه وارد می‌نمایند.

در این پژوهش، ماکیاولی‌گرایی حسابدار با استفاده از تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده بررسی گردید و بیان شد که این گرایش، متأثر از تمایلات رفتاری می‌باشد. از سوی دیگر هنجارهای ذهنی، کنترل رفتاری درک شده و نگرش حسابداران بر تمایلات رفتاری تاثیر می‌گذارد. طبق نتایج پژوهش، هنجارهای ذهنی حسابدار تاثیر قابل توجهی بر عملکرد وی دارد، این یافته پژوهش با نتایج شافر (۲۰۱۵)، تانگ (۲۰۱۵)، الینا (۲۰۱۶) همسان می‌باشد. عامل بعدی موثر بر تمایلات رفتاری حسابدار، کنترل رفتاری وی می‌باشد. کنترل رفتاری درک شده، نشان می‌دهد انگیزه حسابدار به وسیله درک او از میزان دشواری رفتارها و میزان موفقیت وی در انجام یا عدم انجام یک رفتار، تحت تأثیر قرار می‌گیرد. این درک می‌تواند مربوط به تجارب گذشته، پیش‌بینی وقایع آینده و نگرش‌های متأثر از هنجارهای محیط اطراف باشد. کنترل رفتاری درک شده نشان می‌دهد که تا چه اندازه حسابدار احساس می‌کند انجام یا عدم انجام رفتار تحت کنترل ارادی او قرار دارد. نتایج پژوهش نشان داد که رفتار نابهنجار حسابدار به مقدار زیادی متأثر از میزان کنترل رفتاری وی می‌باشد، که این یافته پژوهش با نتایج سوهایزا اسماعیل (۲۰۱۸)، بارینکوا (۲۰۱۸)، جفرای (۲۰۱۵)، الینا (۲۰۱۶) همسان و مورد تایید است. از طرف دیگر تحلیل ماکیاولی‌گرایی از طریق تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده قابل بررسی می‌باشد. در این تئوری بیان می‌شود که ماکیاولی‌گرایی حسابداران ناشی از نگرش آنها می‌باشد. نگرش حسابدار منعکس‌کننده احساسات خوشایند و ناخوشایند او نسبت به انجام رفتار نابهنجار است. طبق یافته‌های پژوهش، نگرش بر تمایل به ماکیاولی‌گرایی تاثیر مثبت دارد. همچنین یکی دیگر از مولفه‌های مورد بررسی، هنجارهای ذهنی حسابدار می‌باشد. در این حالت حسابدار مجبور است فشارهای متضاد از طرف افراد مختلف را متعادل سازد که ممکن است برخی موافق و برخی نیز مخالف خواسته‌ها باشند و احتمالاً نوع عملکرد وی به میزان زیادی به خواسته‌های افرادی که نفوذ قابل ملاحظه‌ای بر حسابدار دارند، بستگی خواهد داشت.

- * Ajzen, I. (1991). *The theory of planned behavior*. *Organ. Behav. Hum. Dec. Process.* 50, 179–211. doi: 10.1016/0749-5978(91)90020-T
- * Ajzen I. (2011). *Theory of planned behavior*. *HandbTheorSocPsychol Vol One*. 2011; 1:438.
- * Anita, R., Nanda, S. T., Zenita, R., & Abdillah, M. R. (2018). *Locus of control, penerimaan auditor atas dysfunctional audit behavior and intention to quit*. *JournalDinamikaAkuntansi Dan Bisnis*, 5(1), 43–54.
- * Aisyah, E. A., & Sukirman. (2015). *HubunganPengalaman, Time Budget Pressure, Kompensasi terhadap Kualitas Audit pada Kantor Akuntan Publik (KAP) di Kota Semarang*. *Accounting Analysis Journal*, 3(4), 457–465.
- * Alfitman. (2017). *Konstruksi Disonansi Kognitif Dalam Penelitian Perilaku Konsumen: Apakah Popularitasnya Memang Sudah Meredup ?* *EKOBIS-Ekonomi Bisnis*, 22(1), 44–57.
- * Alkali, M., Zuru, N., & Kegudu, D. (2018). *Book value, earnings, dividends, and audit quality on the value relevance of accounting information among Nigerian listed firms*. *Accounting*, 4(2), 73-82.
- * Ariningsih, P. S., & Mertha, I. M. (2017). *Pengaruh Independensi, Tekanan Anggaran Waktu, Risiko Audit, Dan Gender Pada Kualitas Audit*. *E-Jurnal Akuntansi*, 18, 1545–1574.
- * Ashoogh, M., Aghamolaei, T., Ghanbarnejad, A., Tajvar, A. (2013). *Utilizing the theory of planned behavior to Prediction the safety driving behaviors in truck drivers in Bandar Abbas, Iranian Journal of Health Education and Health Promotion*, no 3, pp5-14.
- * Bass, B. M., & Steidlmeier, P. (1999). *Ethics, character, and authentic transformational leadership behavior*. *The Leadership Quarterly*, 10, 181 – 217.
- * Chrismastuti, A. A., & Purnamasari, V. (2013). *Hubungan Sifat Machiavelian, Pembelajaran Etika Dalam Mata Kuliah Etika, dan Sikap Etis Akuntan: Suatu Analisis Perilaku Etis Akuntandan Mahasiswa Akuntansi di Semarang*. *SNA VII*

با توجه به موارد اشاره شده و در راستای توسعه الگوی پژوهش و افزایش کیفیت حسابداری پیشنهادات زیر ارائه می‌شود:

۱. شرکت‌ها و موسسات خدمات مالی و حسابداری، ضمن توجه به تخصص حرفه‌ای حسابداران، می‌باید بر اصول و ارزش‌های اخلاقی آنان نیز نظارت کافی داشته باشند.

۲. بر اساس نتایج آزمون فرضیات پژوهش، به موسسات حسابداری پیشنهاد می‌شود از طریق اعمال رفتارهای اخلاقی و الگوی مناسب و سپس حمایت از آن مانند اعطا نمودن پاداش، فضای حاکم بر موسسات را در جهت افزایش کیفیت حسابداری هدایت نمایند.

۳. بر اساس نتایج آزمون فرضیات پژوهش، به حسابداران پیشنهاد می‌شود، توجه بیشتری به ارزش‌های اخلاقی و همچنین آیین رفتار حرفه‌ای نموده تا با بهره‌برداری از نقطه نظرات کارشناسی دقیق، در مواقع حساس امکان اتخاذ تصمیم مناسب را داشته باشند. ۴. بر اساس نتایج پژوهش حاضر، موسسات حسابداری می‌باید ضمن توجه به تمایلات رفتاری و هنجارهای ذهنی و میزان کنترل حسابدار بر انجام رفتار غیر اخلاقی، با ایجاد فضای اخلاقی مناسب و ارتقای سطح نظرات تخصصی حسابداران، احتمال وقوع رفتار ماکیاولی را کاهش دهند.

۵. موسسات حسابداری در تعریف ارزش‌های اخلاقی که در ایجاد و حفظ استانداردهایی که باید‌ها و نبایدها را مشخص می‌کند، دقت کافی داشته باشد، تا رفتارهای غیر اخلاقی کاهش یابد.

۶. بر اساس نتایج حاصله از آزمون فرضیات پژوهش، به موسسات حسابداری پیشنهاد می‌شود رفتارهای اخلاقی را در محیط کاری اعمال و با ایجاد الگوی مناسب و حمایت از آن، ضمن جلوگیری از ماکیاولی‌گرایی، افزایش کیفیت حسابداری را در موسسات فزونی نمایند.

منابع

- * Ajzen, I. (2012). "The theory of planned behavior," in *Handbook of Theories of Social Psychology*, vol 1, eds P. A. M. Lange, A. W. Kruglanski, and E. T. Higgins (London: Sage), 438–459.

- leadership variables on dysfunctional auditor behavior. Auditing: A Journal of Practice & Theory.*
- * Kurnia, W., Khomsiyah, K., & Sofie, S. (2014). Pengaruh Kompetensi, Independensi, Tekanan Waktu, Dan Etika Auditor Terhadap Kualitas Audit. *Jurnal Akuntansi Trisakti*, 1(2), 49. <https://doi.org/10.25105/jat.v1i2.4826>
- * Khudhair, D., Al-Zubaidi, F., & Raji, A. (2019). The effect of board characteristics and audit committee characteristics on audit quality. *Management Science Letters*, 9(2), 271-282.
- * Kristianti, I. (2017). Tipe Kepribadian, Penerimaan Perilaku Disfungsional Dan Keputusan Audit. *Jurnal Economia*, 13(1), 28. <https://doi.org/10.21831/economia.v13i1.10906>
- * Limanto, M., & Sukartha, I. M. (2019). Analisis Faktor-Faktor Yang Mempengaruhi Perilaku Disfungsional Auditor. *E-Jurnal Akuntansi*. <https://doi.org/10.24843/eja.2019.v27.i02.p02>
- * Marbun, A. B. S. M. (2015). Pengaruh Kompetensi, Independensi, Profesionalisme, Pengalaman, Kerjasama, Komitmen Organisasi Terhadap Kualitas Audit. *Jom FEKON Vol. 2 No. 2*, 2(2), 15.
- * Mestrovic, Stepan, G. (1989). Durkheim Conceptualization of Political Anomie. *Research in Political Sociology*. No. 4.
- * Montano DE, Kasprzyk D. (2015). Theory of reasoned action, theory of planned behavior, and the integrated behavioral model. *Health behavior: Theory, research and practice*; 70(4):231
- * Murphy, P.R., (2012). Attitude, Machiavellianism and the rationalization of misreporting", *Accounting, Organizations and Society*, Vol.37, PP: 242-259.
- * Navabi Z S, Mazloomi Mahmoodabad S S, Ahmadi A, Askarishahi M. (2018). Investigating Theory of Planned Behavior Constructs in Predicting Intention and Behavior to lose Weight in Adolescents with Overweight and Obesity. *TB*; 17 (2):24-35
- Denpasar- Bali, 2-3 Desember 2004, 53(9), 1689-1699. <https://doi.org/10.1017/CBO9781107415324.004>
- * Dahling, J., Whitaker, B., and Levy, P. (2009). The development and validation of a new Machiavellianism scale", *Journal of Management*, vol. 35(2), pp: 219-257.
- * Devi, N. P. A., & Ramantha, I. W. (2017). Tekanan Anggaran Waktu, Locus of Control, Sifat Machiavellian, Pelatihan Auditor Sebagai Antecedent Perilaku Disfungsional Auditor. *E-Jurnal Akuntansi*, 18, 2318-2345.
- * De Angelo, L. E. (1981). Auditor Size and Audit Quality. *Journal of Accounting and Economics*. [https://doi.org/10.1016/0165-4101\(81\)90002-1](https://doi.org/10.1016/0165-4101(81)90002-1)
- * Donnelly, D. P., J. J. Quirin, and D. O'Bryan. (2003). Auditor acceptance of dysfunctional audit behavior: An explanatory model using auditors' personal characteristics. *Behavioral Research in Accounting* 15 (1): 87-110.
- * Fishbein, M., and Ajzen, I. (2010). *Predicting and Changing Behavior: The Reasoned Action Approach*. New York, NY: Psychology Press.
- * Gemmil, G. & Heisler, W. (1972). Machiavellianism as a factor in managerial job satisfaction, and upward mobility. *Academy of Management Journal*, 1, 51-62.
- * Ghosh, D., & Crain, T. L. (1996). Experimental investigation of ethical standards and perceived probability of audit on intentional noncompliance. *Behavioral Research in Accounting*, 8, 219-244.
- * Gundry, L. C., & Liyanarachchi, G. A. (2007). Time budget pressure, auditors' personality type, and the incidence of reduced audit quality practices. *Pacific Accounting Review*. <https://doi.org/10.1108/01140580710819898>
- * Harms, P., & Spain, S. (2015). Beyond the bright side: Dark personality at work. *Appl. Psychol.*, 64, 15-24.
- * Hastuti, R. P. (2013). Kualitas Audit, Tekanan Waktu, Locus of Control, Commitment Professional, Perilaku Penurunan Kualitas Audit. *Universitas Gadjah Mada*.
- * Kelley, T., & Margheim, L. (1990). The impact of time-budget pressure, personality, and

- * Rohman, A. (2018). Pengaruh Kompleksitas Tugas, Terhadap Perilaku Disfungsional Auditor Dan. *Jurnal Riset Akuntansi Tirtayasa*, 03(02), 241–256.
- * Safari, Z., Bahman Banimahd, B., Mousavi Kashi, Z. (2018). 'Machiavellianism and Auditor's Individual Effectiveness', *Journal of Management Accounting and Auditing Knowledge*, 7(26), pp. 105-120.
- * Saryati, & Raden, R. D. (2016). Pengaruh sifat machiavellian dan kompetensi terhadap kualitas audit (Studi Empiris Pada Auditor Badan Pemeriksa Keuangan). *Seminar Nasional Dan Call Paper Fakultas Ekonomi UNIBA Surakarta*, (September), 412–422.
- * Sari, R., Tenriwaru, & Mokodongan, A. P. (2016). Effect of Time Budget Pressure and Locus of Control of Auditor Dysfunctional Behaviors (Survey on Legislative Auditor BPKP Gorontalo Province). *Journal of Education and Vocational Research (ISSN 2221-2590) Vol. 7, No. 1, Pp. 6-13, March 2016*, 23(45), 5–24.
- * Setiawaty, A. (2013). Audit Quality of Government Auditor. *Journal Akuntansi Multi paradigma*, 4(89). https://doi.org/10.18202/jamal.2013.12.720_2
- * Suprianto, E. (2009). Pengaruh Time Budget Pressure Terhadap Perilaku Disfungsional Auditor (Audit Quality Reduction Behaviour, Premature Sign-Off & Under Reporting Of Time) (Studi Kasus Pada Kantor Akuntan Publik Di Jawa Tengah). *Jai*, 5(1), 57–65.
- * Sihombing, J. (2019). Pengaruh Tekanan Anggaran Waktu dan Kompleksitas Tugas Terhadap Pertimbangan Audit Sampling. *Jurnal Kewirausahaan, Akuntansi Dan Manajemen*, 1(1), 70–81.
- * Sudirjo, F. (2018). Perilaku Auditor Dalam Pelaksanaan Program Audit. *Serat Acitya – Jurnal Ilmiah UNTAG Semarang*, 90–101.
- * Silaban, A. (2011). Pengaruh multidimensi komitmen profesional terhadap
- * Ningsih, A. P. R. C., & Yaniartha S., P. (2013). Pengaruh Kompetensi, Independensi, Dan Time Budget Pressure Terhadap Kualitas Audit. *E-Jurnal Akuntansi*, 4(1), 92–109.
- * Nugraha, D. H. (2016). Pengaruh Locus of Control dan Komitmen Organisasi Pada Perilaku Audit Dengan Tekanan Anggaran Waktu Audit sebagai Variabel Mediasi. *Tesis. Fakultas Ekonomi Dan Bisnis Universitas Udayana*.
- * Nurfadilah, & Junaid, A. (2019). Determinant perilaku etis auditor terhadap kinerja auditor dengan perilaku etis auditor sebagai variabel intervening. *Paradoks Jurnal Ilmu Ekonomi*, 2, 1–20.
- * Palomino, P R, Gomis, A B, (2016). The negative impact of chameleon-inducing personalities on employees' ethical work intentions: The mediating role of Machiavellianism. *European Management Journal*. 2016 Elsevier Ltd. All rights reserved.
- * Prawitasaria, P. P., Suardikha, I. M. S., Sari, M. M. R., & Putra, I. N. W. A. (2018). Tri Hita Karana Culture as a Moderate Influence of Public Accounting Firm Competition and Machiavellian Personality on the Auditor Independence. *International Journal of Sciences: Basic and Applied Research (IJSBAR)*, 41, 1–24.
- * Putu, I., Rasmini, N., Budiarta, I & Widanaputra, A. (2020). The mediating effect of auditor dysfunctional behavior on Machiavellian character and time budget pressure of audit quality. *Accounting*, 6(6), 1093-1102.
- * Rastina, R., Hasiyah, H., & Arsyad, M. (2018). Pengaruh Skeptisisme, Kecerdasan Emosional Dan Locus of Control Terhadap Kualitas Audit. *Seminar Nasional Hasil Penelitian (SNP2M PNUP)*, 2018, 319–324.
- * Ratha, I. M. D. K., & Ramantha, I. W. (2015). Pengaruh Due Professional Care, Akuntabilitas, Kompleksitas Audit, dan Time Budget Pressure Terhadap Kualitas Audit. *E-Jurnal Akuntansi*, 13(1), 311–339.

- juvenile male great tits. Behavior* 133, 945-963.
- * Wakefield, R. L., (2008). *Accounting and Machiavellianism, Behavioral Research in Accounting, Vol. 20(1), PP: 115-129.*
- * Widiani, N. M. N., Sulindawati, N. L. G. E., & Herawati, N. T. (2017). *Pengaruh Tekanan Anggaran Waktu, Tanggung Jawab Profesi, Integritas dan Objektivitas Terhadap Kualitas Audit (Studi Empiris Pada Inspektorat di Bali). E-Journal SI Ak Universitas Pendidikan Ganesha, 8(2).*
- * Zam, D. R. P., & Rahayu, S. (2018). *Pengaruh Tekanan Anggaran Waktu (Time Budget Pressure), Fee Audit dan Independensi Auditor Terhadap Kualitas Audit (Studi Kasus Pada Kantor Akuntan Publik Di Wilayah Bandung. E-Proceeding of Management, 2(2), 1800-1807.*
- erhadapperilaku audit disfungsional. Jurnal Akuntansi dan Auditing (JAA), 8(1), 1-11.*
- * Sрни. (2015). *Uji Multi Stage Pengaruh Karakteristik Personal Auditor Terhadap Kualitas Audit Melalui Perilaku Dysfungsional Audit Dengan Pendekatan Keputusan Berbasis Etis. Jom FEKON, 2(2). <https://doi.org/10.1017/CBO9781107415324.004>*
- * Utami, R., & Sirajuddin, B. (2016). *Pengaruh Ukuran Kantor Akuntan Publik (KAP), Masa Perikatan dan Tekanan Waktu Terhadap Kualitas Audit (Studi Kasus KAP di Palembang). Journal of Accounting. Retrieved from http://eprints.mdp.ac.id/1145/1/Jurnal_2010210034_Riska_Utami.pdf*
- * Verbeek, M., Boon, A. & Drent, P. (1996). *Exploration, aggressive behavior and dominance in pair-wise confrontations of*

Journal of Management Accounting
Vol. 15, No.55, Winter 2022

Describing the connection between Machiavellian behavior of accountants using the theory of planned behavior

*Mostafa notghi Tahri*¹

Habib Piri^{*2}

*Jalil Bitari*³

*Reza Sotoudeh*⁴

Abstract

In order for the reporting of financial information in companies to help users in evaluating the performance and profitability of a company, the presentation of information must be correct and far from fraud, so the proper behavior of accountants will be very effective in realizing this goal. The aim of the current research is to investigate the factors influencing the creation of Machiavellian behavior of accountants in 1400 using the theory of planned behavior based on the structural equation modeling method. The sample size is 870 accountants who were randomly selected based on gender and educational level, and 490 of them responded to both questionnaires of behavioral tendency (Ajzen, 2006) and Machiavellian behavior (Christio Jais, 1970). To check the reliability of the research tool, Cronbach's alpha method and composite reliability coefficient (CR) were used, and the coefficient for all variables is above 0.7 and acceptable. To measure the validity of the questionnaire, the average variance extracted (AVE) was also used, which was more than 0.4 and relatively acceptable. Also, to check the fit of the structural model, the criteria of significant coefficients Z, R_square, were used, and the obtained results indicate the appropriate fit of the model. The obtained results support all the hypotheses of the research and show that the attitude of accountants has a significant and positive effect on the tendency towards Machiavellianism. Also, mental norms and perceived behavioral control have a significant effect on the behavioral tendencies of accountants. According to the studies based on the theory of planned behavior, behavioral tendencies have an effect on the Machiavellianism of accountants.

Keywords: *Theory of Planned Behavior, Accountant Machiavellianism, Behavioral Tendencies*

¹ PhD student in the field of accounting/ Faculty of Humanities/ Islamic Azad University, Zahedan Branch/ Iran

² Assistant Professor of Accounting/ Faculty of Humanities/ Islamic Azad University, Zahedan (Corresponding Author, Branch/ Iran habibpiri14@gmail.com)

³ Assistant Professor of Accounting/ Faculty of Humanities/ Islamic Azad University, Quds City Branch/ Iran

⁴ Assistant Professor of Accounting/ Faculty of Humanities/ Islamic Azad University, Nikshahr Branch/ Iran